

**ПОЗИЦИЯ
НА АСОЦИАЦИЯТА НА ИНДУСТРИАЛНИЯ КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ
ПО ПРОЕКТА НА
ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2018 Г.**

Законът за държавния бюджет е фундаментална законодателна норма, чрез която парламентарното мнозинство и излъченото от него правителство разработват политики в различните сфери на общественно-икономическия живот и реализират функционирането на държавния апарат.

Позицията на Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) е фокусирана основно върху предвижданите параметри на Бюджет – 2018 и предвидените в него политики на българското правителство и е съобразена с дадените вече препоръки на бизнеса към Бюджет 2018 г. за подобряване на бизнес средата в България.

1. През 2017 г. наблюдаваме растеж на българската икономика.

Националният статистически институт публикува ревизирани данни за БВП за 2016 г. спрямо предварителните данни. Реалният икономически растеж се повишава с 0,5 % до 3,9 %, като нарастването се дължи както на потреблението, така и на износа.

През второто тримесечие на 2017 г. БВП нараства с 3,7 % спрямо същото на миналата година и с 1,0 % спрямо първото тримесечие на 2017 г., показват сезонно изгладените данни на националната статистика. Министерството на финансите подобри очакванията си за икономическия растеж на България през тази година до 4,0 % в сравнение с прогнозата за повишение от 3,0 %, направена през пролетта, а очакванията за ръста на БВП през следващите две години са в размер на 3,9 %. Есенната макроикономическа прогноза на Министерството на финансите отразява по-доброто от очакваното представяне на българската икономика през първата половина на 2017 година.

Според Министерството на финансите основен принос за растежа през тази година ще има вътрешното търсене (потребление и инвестиции). „Очаква се благоприятната динамика от първото полугодие на 2017 г. да продължи до края на годината, като нарастването на частното потребление леко ще се забави.“

Очакваме също така Международният валутен фонд (МВФ) и Европейската комисия (ЕК) да повишат прогнозите си за икономическия растеж на България за настоящата и следващата година.

Асоциацията на индустриалния капитал в България смята, че българската икономика е възможно да нарасне през 2018 година между 3,8 и 4,2 %.

Прогнозираният ръст на БВП може да бъде постигнат, а и надхвърлен, ако правителството насочи системни усилия за решаване на основния проблем на бизнеса, възпиращ увеличаването на производството и износа, а именно – липсата на квалифицирани и производителни човешки ресурси. Планирането и ефективното изпълнение на адекватни мерки за активиране и включване в пазара на труда на неактивни и продължително безработни лица, както и облекчаване и улесняване на

вноса на работна ръка от трети страни ще допринесе за насърчаване на производството и износа и за увеличаване на вътрешното потребление.

Този ръст би било възможно да се изпълни и ако не се случат следните неблагоприятни събития:

- Извънредни външнополитически или външноикономически събития;
- Политически или банкови кризи в България;
- Влошаване на външните условия за българския износ;
- Срив на преките чуждестранни инвестиции.

Резултатите от анкетата сред членовете на АИКБ също предполагат умерен оптимизъм по отношение на растежа през следващата година. Данните показват, че 61 % от анкетираните очакват продажбите да нараснат и само 20% от тях смятат, че финансовият резултат ще намалее през 2018 година. Работодателите очакват през 2018 г. износът да се увеличи или да остане без промяна спрямо 2017 г. Показателни са и очакванията, свързани с вътрешната инвестиционна активност – 33 % от членовете ни обмислят увеличение на инвестициите, а 43% от тях смятат, че размерът на инвестициите през 2018 г. ще остане без промяна спрямо 2017 г.

Ето и някои доказателства в подкрепа на тезата за реалистично планиране на растежа на БВП в средносрочната прогноза (всички цитирани по-долу данни са на НСИ):

Година	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.*
Ръст на БВП	0,9%	1,3 %	3,6 %	3,9 %	4,0%

Динамичният ред на икономическия ръст продължава да показва тенденция на повишаване и ако прегледаме данните по тримесечия спрямо съответното тримесечие на предходната година, то през последните 10 тримесечия (4-те на 2015 г., 4-те на 2016 г. и първите 2 на 2017 г.), официално отчетени от НСИ, се затвърждава изводът, че БВП расте с относително постоянен темп:

Тримесечие	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016
Ръст на БВП	3,3 %	3,3 %	4,1 %	3,8 %	3,9 %	4,1 %
Тримесечие	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017		
Ръст на БВП	3,6 %	4,0 %	3,7 %	3,7 %		

2. Очакваните разходи по Консолидираната фискална програма (КФП) за 2018 г. са на ниво от 37,1 % от БВП и тенденция за достигане на нива от 35,5% през 2020 г.(Средносрочна бюджетна прогноза 2017 – 2019 г.). АИКБ одобрява и подкрепя тенденцията за поддържане на нисък дела на средствата, преразпределяни от държавния бюджет. Асоциацията на индустриалния капитал в България неизменно остава на позицията, че ограничаването на преразпределението през бюджета е важен стимул за повишаване на ефективността на държавната администрация и има антикорупционен ефект.

3. АИКБ продължава убедено и последователно да подкрепя данъчната стабилност при ниски равнища на данъчните ставки и изменение на равнищата на осигурителните вноски за 2018 година в рамките на договореното между социалните партньори и държавата. Ние оценяваме данъчната стабилност и предвидимост като един

от основните фактори за привличане на инвестиции и за осигуряване на условия за икономически растеж. Заявеното запазване на размерите на ставките на всички данъци, както и размерите и съотношенията на осигурителните вноски е добър сигнал към инвеститорите за предвидимостта и стабилността на данъчната система. Напомняме, че при предприемането на промени в данъчната политика, задължително следва да се прилага „тест за МСП“, съгласно препоръките на ЕС.

Правителството трябва да продължи борбата със сивата икономика и контрабандата. Постигнатите резултати през 2016 г. трябва да бъдат стимул за изпълнителната власт за по-нататъшно ограничаване на данъчните измами, икономическите престъпления и неформалните практики. Изсветляването на икономиката е инструмент за увеличаване на бюджетните приходи и подобряване на бюджетното салдо.

Ефективен инструмент за повишаване на бюджетните приходи е и **приватизирането на миноритарни дялове от държавни компании посредством тяхната продажба на Българска фондова борса.**

4. В бюджетната прогноза за периода 2018 – 2020 г. целта за дефицита по КФП за 2018 и 2019 г. се запазва съответно на 1,0 % от БВП и на 0,5 % от БВП (Средносрочна бюджетна прогноза (ССБП) - 2018 - 2020). АИКБ остава на принципната си позиция, че държавата трябва да се стреми към пълно балансиране на публичните финанси, а дори в условията на възходящ икономически цикъл и ускорен икономически растеж бихме подкрепили държавен бюджет с планиран излишък, които да бъде насочен към намаляване на държавния дълг.

През 2016 г. държавният бюджет беше планиран с дефицит, но беше изпълнен с излишък. Подобна е и тенденцията на изпълнение на Бюджет 2017. Към месец септември на 2017 година Министерството на финансите отчита излишък от 2,3 млрд. лева по консолидираната програма. АИКБ винаги е настоявала бюджетът на Република България да бъде планиран така, че предвидените държавни разходи да бъдат финансирани единствено чрез приходите в него.

Като приятна изненада определяме прогнозата за бюджетния дефицит за 2017 година, направена в средносрочната бюджетна прогноза. Напомняме, че балансиране на бюджета беше и наша препоръка към Бюджет - 2017. За съжаление обаче, балансирането на бюджета ще бъде основно заради неизвършването на планираните капиталовите разходи, които са двигатели на икономическия растеж.

Смятаме, че балансирането на Бюджет - 2018 е постижима цел, като резерви могат да бъдат намерени в увеличаване на приходите посредством повишаване на събираемостта им и в оптимизиране на разходите и повишаване на ефективността и ефикасността им. Настоятелно призоваваме правителството да продължи усилията си в тази посока, като дори засили своите амбиции.

Трябва да отбележим нашето удовлетворение и подкрепа за намерението на правителството за номинално намаляване на нивото на държавния дълг през 2018 г. Това намаление би могло да бъде и по-голямо, ако бюджетът беше планиран балансиран.

5. Реалистични са прогнозите за пазара на труда. Очаква се безработицата през тази година средно да спадне до 6,5%, с над един процентен пункт под миналогодишното равнище, а догодина да се понижи до 6,2%. През следващите две години (2019-2020) тя ще достигне 5,6% според есенната макроикономическа прогноза на Министерство на финансите.

Оценяваме прогнозата за равнището на заетост и безработица като реалистична, но предупреждаваме, че тя може и да не се изпълни, ако държавата не се

откаже от административното вмешателство на пазара на труда (каквато е практиката в момента при определянето на минималната работна заплата). АИКБ отново предупреждава, че повишаването на равнището на заетостта (особено на нискоквалифицираните кадри) би могло да се насърчи, ако се пристъпи към бипартитно договаряне на минималната работна заплата по браншове, ако бъдат премахнати минималните осигурителни прагове и доплащането за прослужено време (т.нар. “класове“). Отказът от административно определяне на МРЗ, МОД и на политика по доходите като цяло би осигурило възможност за допълнително нарастване на БВП, както и за включване в заетост на повече хора с ниска и без никаква квалификация.

Година	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017*г.
Процент на безработица	12,9 %	11,4 %	9,1%	7,6%	6,5%

„Коефициентът на икономическа активност (15+) се очаква да нарасне с по-бавен темп спрямо предходната година, поради постепенното свиване на потенциала на свободния трудов резерв, който би могъл да задоволи търсенето на труд.“

Демографските анализи и прогнози показват, че трябва да се очаква през следващите години заетостта да расте с по-бавни темпове. Това налага формулирането и ефективното провеждане в тясно сътрудничество със социалните партньори на активни политики за насърчаване на заетостта, активиране на неактивни безработни лица, квалификация и преквалификация на работната сила.

В тази връзка, отбелязваме, че в проекта на Държавния бюджет за 2018 г. отново не е предвидено увеличение на средствата за активни политики за насърчаване на заетостта, чрез Националния план за действие по заетостта. Дρασичното увеличение на минималната работна заплата силно ограничава възможностите за интервенции на пазара на труда, чрез мерките и програмите на НПДЗ. Фокусът на средствата от държавния бюджет, насочени към увеличение на заетостта и намаляване на безработицата, трябва да е насочен към квалификация и преквалификация на работната сила, тъй като в момента в България се наблюдава явлението „структурна безработица“. В държавния бюджет за 2018 г. не личи и целенасочена грижа на правителството за подкрепа на развитието на региони като Северозападна България и Странджа-Сакар.

АИКБ смята, че трябва да бъдат предприети редица мерки за увеличаване на човешките ресурси в трудоспособна възраст, които да са насочени в 2 посоки: на първо място реформа в пенсионната система и ускоряване на темпа на нарастване на пенсионната възраст за мъжете и жените и на второ място облекчаване на административните процедури за внос на работна ръка от трети страни.

АИКБ отново се обявява срещу продължаващото вменияване на несвойствени за бизнеса социални разходи, като например: първите три дни от обезщетенията за временна нетрудоспособност, платен отпуск за времето на ползване на отпуск по майчинство и др., за отменянето на които отдавна настояваме.

АИКБ със загриженост отбелязва, че темпът на нарастване на средномесечната заплата на наетите по трудово правоотношение многократно превишава темпа на нарастване на БВП и инфлацията, както се вижда от данните по-долу:

Година	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	6 м. на 2017 г.
Темп на нарастване на СРЗ	6,0 %	6,8 %	7,9%	8,0%	9,7%
Темп на нарастване на инфлацията	0,9%	-1,4%	-0,1%	-0,8%	1,1%
Темп на нарастване на БВП	0,9%	1,3 %	3,6 %	3,9 %	4,0%

Увеличението на МРЗ в началото на 2017 г., оказва сериозен натиск върху конкурентоспособността на бизнеса, особено предвид факта, че минималната работна заплата представлява неприемливо голям дял от средната работна заплата за страната.

Минималната работна заплата в България, която, за съжаление, се определя административно, расте „експлозивно“ на фона на останалите икономики в ЕС – „стара“ Европа, „нова“ Европа и Турция. Нарастването на административно определяната минимална работна заплата изпреварва договаряните минимални работни заплати по отрасли и браншове. За съжаление, в средносрочната бюджетна прогноза отново е записано административно увеличение на минималната работна заплата – практика, против която АИКБ остро възразява.

АИКБ настоява за нов подход при определянето на минималната работна заплата за страната. Ние предлагаме минималните месечни работни заплати и минималното заплащане за час да се определят чрез бипартитно колективно договаряне между браншовите (отрасловите) работодателски и синдикални организации. Договарянето да се извършва по икономически дейности, като по този начин то ще замени договарянето на минималните осигурителни доходи. За минимална работна заплата за страната би трябвало да се приема най-ниската минимална работна заплата от всички бипартитно договорени МРЗ.

Едновременно с това, подкрепяме предложението да съществуват „репери“ и ориентири, които да насочват преговорите за минималната работна заплата в определена посока. Преговорите между работодателите и синдикатите да се подпомагат методически с данни за определени икономически показатели, включително и с изчислени по предварително договорена методика ориентировъчни горна и долна граница за договаряне на минималната работна заплата. До момента, консолидираното становище на работодателите е, че долната граница трябва да бъде линията на бедност, определена за страната. В случай на липса на договореност между социалните партньори, министърът на труда и министърът на икономиката да правят съвместно предложение до Министерския съвет за определяне на минималната работна заплата на база на споменатите горна и долна граница, изчислени по предварително договорената методика.

АИКБ отново предлага реструктуриране на работната заплата и **отпадането на допълнителното възнаграждение за прослужено време, т. нар. „класове“**. Това ще преодолее дискриминационното различие между държавните служители, за които такава промяна е в сила от повече от 5 години и наетите по трудово правоотношение работници

или служители, както и необоснованата разлика във възнаграждението на лица, извършващи еднаква дейност, но с различен по продължителност трудов стаж.

В подкрепа на гореизложеното са и резултатите от проведената годишна анкета сред членовете на АИКБ по отношение нагласите за пазара на труда. **Две трети от анкетиранията лица не очакват промяна в броя на заетите в предприятието лица.** За разлика от синдикалните внушения, **почти три четвърти от работодателите предвиждат увеличение на възнагражденията на заетите в компанията работници и служители.** Впрочем, подобни са нагласите и на държавата за повишаване на възнагражденията в бюджетната сфера. Спекулациите, че работодателите не одобряват ръст във възнагражденията се дължат на последователната ни позиция по отношение размера на минималната работна заплата и административното ѝ определяне! Докато едва 4 % от анкетиранията допускат свиване на разходите за труд, то **мнозинството от анкетиранията (61 %) заявяват, че МРЗ за 2018 г. трябва да остане 460 лева.**

Важно е да припомним, че 33 % от членовете ни обмислят увеличение на инвестициите, а 71% от тях възнамеряват да увеличат възнагражденията. Това е сериозен сигнал, че за да успеят да преодолеят нарастващите дефицити и диспропорции в пазара на труда, значителна част от **мениджърите са склонни да финансират текущи оперативни разходи вместо инвестиции в технологии и оборудване,** а това, **съчетано с продължаването на държавната политика на административно определяне на МРЗ и МОД** крие **съществен риск от тенденция за намаляване на конкурентноспособността на дружествата в средносрочен и дългосрочен план и в крайна сметка до декапитализация на компаниите в България.**

АИКБ категорично не подкрепя и възразява срещу административното увеличение на минималните осигурителни прагове за 2018 г. с 3,9%. Препоръчаме и по-плавно увеличение на минималния осигурителния доход за земеделските стопани и тютюнопроизводителите.

Увеличението на МОД определено от Министъра на труда и социалната политика е без логична икономическа аргументация и с доказано и оценено отрицателно въздействие върху пазара на труда, заетостта, безработицата, несъмнено ще доведе до увеличаване на „сивата икономика“ в трудовите отношения, както и до намаление на нетните доходи на хиляди заети в редица икономически дейности.

6. АИКБ със съжаление отбелязва, че препоръката за реструктурирането и редуцирането на бюджетите на министерствата и ведомствата не е взета под внимание, нещо повече в представения проект на бюджет разходите за издръжка на държавния апарат растат с 308,4 млн. лева. Продължава негативната практика да се удовлетворяват исканията на нереструктурирани сектори за повишаване на бюджетите им, без ясна визия и заявки за предстоящи реформи. Трябва да бъде направен функционален анализ и да се предприемат мерки за закриване на държавни структури с отпаднали, дублирани или затихващи функции. Увеличаването на издръжката на министерствата и ведомствата е без ясна визия за реформи и не съответства на заявеното от българското правителство намерение за съкращаване на държавната администрация, чрез централизация на еднотипови и дублирани административни дейности, както и за възлагане на

административни дейности с цел финансова оптимизация и подобряване на качеството на услугите.

АИКБ смята, следващите години са подходящ момент за реформа в държавната администрация и за съкращаване на човешки ресурси заети в държавния апарат. В период на възход на икономиката, в който във всички сектори на бизнеса се отчита дефицит и липса на кадри, **освободените от държавната администрация служители ще бъдат наети от реалния сектор**, което ще подкрепи българския бизнес, ще облекчи държавния бюджет и няма да се отрази на нивото на безработицата в страната.

АИКБ смята, че правителството трябва да положи още по-големи усилия от направените до сега за засилване и развиване на прилагането на програмното бюджетниране, тъй като в настоящия момент то е формалност. Увеличението на финансирането за бюджетните разпоредители трябва да бъде свързано с постигането на определени цели и конкретни резултати. Добре структурираните програмни бюджети на министерствата и ведомствата са гаранция за ефективност на бюджетните разходи.

7. АИКБ не подкрепя предложените в Бюджет 2018 мерки за повишаване на социалните помощи и обезщетения. Увеличението на обезщетението за отглеждане на малко дете от 1 до 2 години (от 340 на 380 лв.), увеличаването на минималния дневен размер на обезщетението за безработица (от 7,20 на 9,00 лв.), запазването на най-дългия период на майчинство в световен мащаб (410 дни) са показателни мерки за погрешната политика по отношение на заетостта и осигуряването на квалифицирани и производителни човешки ресурси за българската икономика. Тези социални мерки не мотивират работната сила да се включи в пазара на труда, а напротив те дезактивират и дезинтересират безработните и майките да започнат работа и това е в момент, в който българският бизнес отчита дефицит и липса на работна ръка.

АИКБ подкрепя увеличението на периода за изчисление на обезщетението за безработица (от 9/12 на 12/18), защото това е мярка, която постига гореописаната цел и която ще има благоприятен финансов бюджетен ефект.

8. АИКБ не подкрепя увеличението на разходите за сектор „Вътрешен ред и сигурност“ както като абсолютна стойност, така и като относителен дял спрямо БВП. Дори препоръчваме намаляване на бюджетите на първостепенните разпоредители в сектор „Вътрешен ред и сигурност“, предвид неизвършените реформи в сектора, които рефлектират в доказано неефективни и неефикасни разходи.

АИКБ настоява при увеличаване на разходите за отбрана, приоритет да има българската отбранителна промишленост там, където това е възможно, а където не е - да се ползва активно практиката на офсетни поръчки.

9. АИКБ категорично подкрепя увеличаване на средствата в бюджета за сектор „Образование и наука“. Винаги сме смятали, че образованието и научните изследвания с фундаментален и приложен характер са недофинансиран сектор, като **настояваме акцентът в разходването на допълнителното финансиране да не е насочен само в увеличение на учителските заплати и издръжката на образователните институции, а приоритетно към техническите университети, професионалното образование, приложните научни изследвания(вкл. БАН), „защитените“ професии и държавни**

стипендии, с ангажимент за реализация на стипендиантите в страната.

АИКБ предлага промяна в модела на финансиране на висшето образование.

Задържането на качествени специалисти в България, за които е установен недостиг на трудовия пазар е проблем за развитието на българската икономика. Подходящ механизъм за насърчаване и задържане на качествените специалисти в България е въвеждането на финансов механизъм по дефицитни специалности, които да са обвързани със задължение за студентите, след завършването си да останат да работят за известен период в България. Подобен механизъм няма да е прецедент, тъй като през месец декември 2016 г. с подобно предложение излезе и Министерски съвет чрез предложената Наредба за провеждане на стипендиантска програма в държавната администрация, като същата беше приета през месец януари 2017 г.

АИКБ би подкрепила и участвала в създаването и управлението на нов, съвместен фонд за финансиране на научни изследвания и авангардни разработки с директно приложение в българската индустрия, който да замени компрометирания съществуващ Фонд за научни изследвания.

Наличието на квалифицирана работна ръка е един от критериите за избор на държава, в която чуждестранните инвеститори решават да инвестират. За съжаление, напоследък липсата на квалифицирани кадри е причина, възпираща инвестициите. **За това АИКБ смята, че е необходимо провеждането на целенасочена държавна политика за повишаване на привлекателността на професии, от които пазара на труда отчита дефицит – например от природо-математически и технически специалности.**

Подкрепяме увеличение на средствата за култура, като настояваме те да се използват ефективно по предназначение, конкретно в изпълнение на стандарта за попълване на фондовете от книги и периодика на публичните библиотеки в Република България.

10. АИКБ не вижда в държавния бюджет разчети, които недвусмислено да показват развитие и реализация на конкретни реформи в здравноосигурителната система. Всяка година при разискването на бюджета констатираме, че през последните години българското здравеопазване е неефективно, българската нация застарява и се влошава здравният статус на преобладаващата част от гражданите. АИКБ предупреждава, че увеличаването на капиталовите разходи и разходите за медикаменти не заместват реалните инвестиции и реформа в здравеопазването, нито необходимостта от точно определяне на държавната политика и модела на развитие на здравеопазването. Изказва своята загриженост за продължаващото влошаване на качеството на здравните услуги и за продължаващото изтичане на кадри извън страната.

АИКБ смята, че заплащането на извършените здравни услуги трябва да е функция на резултатите от проведеното лечение. Ефективността и ефикасността на здравно осигурителната система ще се повиши, ако се създаде конкурентна среда и се демонополизира дейността на НЗОК. АИКБ настоява и да се продължи реформата в сектора, като се приватизират общинските болници.

АИКБ нееднократно е предупреждавала за нереалистично високия брой на пенсиите по инвалидност и отново апелира за предприемане на решителни действия. Настояваме за **спешна реформа в медицинската експертиза и експертизата на работоспособността**, за да се прекрати източването на средства от НОИ посредством получаване на инвалидни пенсии от работоспособни лица.

11. АИКБ отбелязва, че **внедряването на електронни услуги и създаването на функциониращо електронно правителство драматично закъсняват** и че на практика обхватът на електронните услуги е изключително ограничен, въпреки постоянно отделяните средства за целта. АИКБ настоява да бъдат свързани основните бази данни в България, така че да обменят данни, с оглед ефективното прилагане на практика на ЗЕУ, като приветства предприетите действия за отпадане на изискването за свидетелство за съдимост. Да бъде наложено държавната администрация да спазва законовите разпоредби и да не изисква от граждани или юридически лица повторно данни, които вече притежава или вече са предоставени в друга държавна администрация. Настояваме за формулиране и финансиране на политики за въвеждането на електронно правосъдие, електронно здравеопазване, цифровизация на кадастъра и т.н., както и за изпълнението на „пътната карта“ с фиксирани в нея конкретни дейности, изпълнители, отговорни институции и срокове за реализирането им.

Несъмнено внедряването на електронни услуги и създаването на функциониращо електронно правителство ще намали административната тежест на бизнеса и гражданите, ще ограничи корупцията и ще намали персонала в държавната администрация. Цели, които всяко правителство си поставя при изготвянето на държавния бюджет за следващата година и които вече 27 години не са постигнати.

06.11.2017 г.